

Η ΜΕΛΠΩ ΛΕΚΑΤΣΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΑΙ ΤΑ ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΟΥ

«Μοναδική εξουσία η φαντασία, η έξαψη, το πάθος, ο πυρετός της δράσης»

Την τύχη να ακούσουν την Μέλπω Λεκατσά είχαν όσοι βρέθηκαν το απόγευμα της Κυριακής στην Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα ΝΝΟ στο Λαξέμπα. Ο παροικιακός φορέας ήταν ο μόνος που τίμησε με εκδήλωση την συμπλήρωση των 37 χρόνων από την εξέγερση του Πολυτεχνείου και σίγουρα η παρουσία κι η ομιλία της Μέλπως Λεκατσά χαρακτήρισε την φετινή εκδήλωση. Η κα Λεκατσά ήταν παρούσα στο Πολυτεχνείο στις 17 Νοεμβρίου 1973 και υπήρξε η μία από τις τρεις γυναίκες που συνελήφθησαν και βασανίστηκαν από τη χούντα (ήταν για τέσσερις μήνες φυλακισμένη στο ΕΑΤ-ΕΣΑ). Κατέθεσε τις μνήμες και τις εμπειρίες της από την εξέγερση των φοιτητών και ξεκαθάρισε πως ήταν μία αυθόρμητη πολιτική πράξη που ανήκει αποκλειστικά στο φοιτητικό κίνημα, ένας αγώνας στον οποίο κάθε μεσολαβητής καταργείται. Όσα είπε αποτελούν σημαντική ιστορική κατάθεση αλλά κι οδηγό για το μέλλον, υπογραμμίζοντας με τον καλύτερο τρόπο την επικαιρότητα του Πολυτεχνείου. Ο «ΚΟΣΜΟΣ» ήταν εκεί και δημοσιεύει την πράγματι σπουδαία ομιλία της κας Λεκατσά, γιατί τον λόγο πρέπει να πάρουν κάποτε οι πραγματικοί πρωταγωνιστές.

Ένα αυθόρμητο ξεκίνημα

Αφού ευχαρίστησε τους κ.κ. Δανάη και Τόλιο η κα Λεκατσά ανέφερε χαρακτηριστικά: «Νομίζω πως ναι, σίγουρα το Πολυτεχνείο ζει. Κι αν δεν ζει πρέπει να κάνουμε κάτι όλοι εμείς να το ανασταίνουμε σε καθημερινή βάση. Θέλω να σας ευχαριστήσω γι' αυτήν την εκδήλωση. Για 25 χρόνια ήμουν από τους αφανείς του Πολυτεχνείου, εκτός φυσικά από τους συντρόφους που με γνώριζαν. Κάποια στιγμή, πεθαίνοντας ένας δημοσιογράφος από την ΕΡΤ, ο κυρ Λάκης, θέλησε μετά τον θάνατό του να γίνει κι η δική του φωνή. Να μπορέσω να μιλήσω προς τα έξω και να πω κάποια πράγματα για το βαθύτερο μήνυμα του Πολυτεχνείου, το οποίο σίγουρα είναι επίκαιρο και σίγουρα σε όλους απαραίτητο».

Στη συνέχεια η κα Λεκατσά παρουσίασε το περιβραχιόνιο της ομάδας περιφρούρησης με τον αριθμό 501 που φορούσε στο Πολυτεχνείο την 17η Νοεμβρίου του 1973 κι ανέφερε πως συνολικά ήταν 2.500 άτομα την ημέρα εκείνη μέσα στο παιδαγωγικό ίδρυμα.

«Μέσα σε αυτήν την κατάμεστη αίθουσα αισθάνομαι πως ο στίχος του Διονύση Σαββόπουλου, ότι μεγάλη Ελλάδα είναι οι Έλληνες έξω από την Ελλάδα, είναι μία μεγάλη αλήθεια. Τη νύχτα της 20ής Απριλίου του 1967, όταν οι ερπετιστριες των τανκς κατέλυναν τη δημοκρατία στη χώρα μας, εγώ ήμουν 15 χρονών, μαθήτρια του Γυμνασίου. Τα ηχηρά μηνύματα του ραδιοφώνου ήταν μία συνεχής απειλή. Ανεξήγητοι ήχοι που μου γεννούσαν ακαθόριστα συναισθήματα χωρίς να μπορέσω να προσδιορίσω το νόημά τους. Τα χρόνια που ακολουθούν είναι μουντά κι ανασφαλή. Όλοι σχεδόν οι Έλληνες παρακολουθούν τα γεγονότα μουνδιασμένοι, διαβάζουν με δάψα κάθε κίνηση αντίστασης, ακούν ξένους, ελεύθερους σταθμούς και χλευάζουν τον γελοίο δικτάτορα με το απίθανο σκυλόλογό του με ανέκδοτα κι άλλες κωμικές ιστορίες. Είναι διάχυτη η ψευδαίσθηση στην Ελλάδα ότι η

χούντα είναι μία δικτατορία λίγων μηνών. Αλλά οι λίγοι μήνες γίνανε χρόνια. Χρόνια μισέμενα από τη ζωή μας, από τη νεότητά μας. Το 1971 είμαι φοιτήτρια της Φαρμακευτικής Σχολής Αθηνών. Από τη πρώτη στιγμή που κάνω την γνωριμία μου με το ανώτατο ίδρυμα νοιώθω την ανάγκη να ενώσω τη φωνή μου με οποιονδήποτε άλλον εξεγερμένο φοιτητή και να κάνουμε δύσκολη τη ζωή των δικτατόρων. Η εξέγερση του Πολυτεχνείου, απερίφραστα, ανήκει αποκλειστικά στη φοιτητική νεολαία, στο φοιτητικό κίνημα. Είναι ένα ΑΥΘΟΡΜΗΤΟ ξεκίνημα, μία πολιτική πράξη που οργανώθηκε από σπουδαστές και είχε σημαντικό πολιτικό αποτέλεσμα».

Τι προηγήθηκε

Στη συνέχεια η κα Λεκατσά μίλησε για τα χρόνια που προηγήθηκαν και την ατμόσφαιρα που υπήρχε πριν την εξέγερση του Πολυτεχνείου:

«Τα χρόνια πριν την εξέγερση των φοιτητών υπήρχε μία βουβή προετοιμασία. Όλες οι αντιδικτατορικές οργανώσεις μετά το '67 είχαν μπει σε βαθιά κρίση. Οι οργανώσεις 'Ρήγας Φεραίος', 'Δημοκρατική Άμυνα' κλπ είχαν αποκεφαλιστεί από τις διώξεις. Το ΚΚΕ Εσωτερικού και οι οργανώσεις του είχαν περάσει σε βαθιά αδράνεια και παρανομία. Μην ξεχνάμε και τα ξερονήσια. Οι Έλληνες στην πλειοψηφία τους περιορίζονταν στο να ακούν ξένους σταθμούς και να χλευάζουν τον δικτάτορα. Ξαφνικά μια άλλη γενιά, αυθόρμητη, ορμητική, αφακέλωτη στα καπάτια της ασφάλειας μπαίνει στα πανεπιστήμια και παίρνει στα χέρια της την πάλη ενάντια στη χούντα. Η ιστορική συγκυρία, η οποία είναι πάντα απαραίτητη για κάθε πολιτική πράξη, με τα διεθνή κινήματα και την πάλη ε-

ναντίον ολοκληρωτικών καθεστώτων είναι πάρα πολύ σημαντική για μας. Το Βιετνάμ, ο Μάης του '68, ο Τσε, η ανταρσία στον Τρίτο Κόσμο είναι σημαντικά κινήματα. Όπως κι οι πρόσφατοι αγώνες του Ανένδοτου, των Λαμπράκηδων. Λαμπρά παραδείγματα για μας τους νέους. Ο ελληνικός λαός ΔΕΝ αντι-

στάθηκε κατά της δικτατορίας ποτέ μαζικά. Στις καλύτερες στιγμές του τον συναντάμε να έχει μαζική παρουσία στις κηδείες των Γεωργίου Παπανδρέου και Γιώργου Σεφέρη. Στους εγκλεισμούς των φοιτητών της νομικής και μετά στο Πολυτεχνείο, ένα μέρος πολιτών σπάει τη σιωπή και την αδράνεια και περικυκλώνει τα ιδρύματα και τους γύρω δρόμους, σαν ένα είδος συμπαράστασης. Δεν πιστεύω ότι η έλλειψη μορφοποιημένης αντίστασης του λαού σημαίνει αποδοχή του καθεστώτος. Γι' αυτό όσο η χούντα σκληραίνει τη στάση της τόσο όσο και περισσότεροι άνθρωποι συνειδητοποιούν, βγαίνουν από την παθητική απομόνωση, ενώνουν τις φωνές τους με τους πρωτοπόρους. Αυτή η στάση σε καμία περίπτωση όμως δεν σηματοδοτεί μαζική εξέγερση ή αντίσταση. Ήταν μία φωτισμένη μειοψηφία σπουδαστών που παρ' όλο το διαφορετικό ιδεολογικό υπόβαθρο που είχαν μπόρεσαν να συγκλίνουν σε μια ενότητα δράσης που είχε σαν αποτέλεσμα να γραφτεί αυτή η χρυσή σελίδα της Ιστορίας στο Πολυτεχνείο».

φοιτητών της νομικής και μετά στο Πολυτεχνείο, ένα μέρος πολιτών σπάει τη σιωπή και την αδράνεια και περικυκλώνει τα ιδρύματα και τους γύρω δρόμους, σαν ένα είδος συμπαράστασης. Δεν πιστεύω ότι η έλλειψη μορφοποιημένης αντίστασης του λαού σημαίνει αποδοχή του καθεστώτος. Γι' αυτό όσο η χούντα σκληραίνει τη στάση της τόσο όσο και περισσότεροι άνθρωποι συνειδητοποιούν, βγαίνουν από την παθητική απομόνωση, ενώνουν τις φωνές τους με τους πρωτοπόρους. Αυτή η στάση σε καμία περίπτωση όμως δεν σηματοδοτεί μαζική εξέγερση ή αντίσταση. Ήταν μία φωτισμένη μειοψηφία σπουδαστών που παρ' όλο το διαφορετικό ιδεολογικό υπόβαθρο που είχαν μπόρεσαν να συγκλίνουν σε μια ενότητα δράσης που είχε σαν αποτέλεσμα να γραφτεί αυτή η χρυσή σελίδα της Ιστορίας στο Πολυτεχνείο».

16 και 17 Νοεμβρίου 1973

Ακολουθώντας, η κα Λεκατσά ξετυλίξε το κουβάρι των αναμνήσεων σχετικά με το τι έγινε στο Πολυτεχνείο: «Κανείς δεν θα μπορούσε να φανταστεί την

Του Παναγιώτη Νικολάου

Η κα Λεκατσά (δεξιά) με τον Δρ Παξινό.

Παρασκευή το πρωί στις 16 του Νοέμβρη του 1973 ότι θα υπάρξει αυτή η κατάληξη της εξέγερσης. Λόγω του αυθόρμητου, λόγω του αυτόνομου. Μπορούσε σε κάποιο μέτρο να περιφρουρηθεί, αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορούσε να ελεγχθεί. Όλοι οι δρόμοι στο Πολυτεχνείο σφίζον από την παρουσία αυτόνομων ομάδων μαθητών και από κόσμο που συγκεντρώνεται για συμπαράσταση, ακούγοντας τον ραδιοφωνικό σταθμό του Πολυτεχνείου. Το απόγευμα η χούντα σκληραίνει τη στάση της. Ρίχνουν συνέχεια στους δρόμους ατελείωτα δακρυγόνα. Ένα σκέτο μακελειό. Η συντονιστική επιτροπή του Πολυτεχνείου είχε φροντίσει να υπάρχει αυτοσχέδιο ιατρείο για να αντιμετωπίσουμε κάποιες ανάγκες μας - δεν πιστεύαμε πως θα υπήρχαν νεκροί. Επίσης, να είχαμε αίτηση, κάτι που δεν είχαμε στη Νομική, δεν το είχαμε προβλέψει και πεθάνανε τρεις μήνες στην πείνα. Είχαμε ακόμη στο Πολυτεχνείο ένα μικρό τυπογραφείο στο οποίο βγάζαμε όλες αυτές τις προκηρύξεις που βλέπετε στις εικόνες που προβάλλονται. Είχαμε τη βοήθεια μεγαλύτερων ανθρώπων που είχαν σημαντική εμπειρία γύρω από θέματα αγώνα, γιατί εμείς ήμασταν άπειρα παιδιά είκοσι χρόνων».

Στο σημείο αυτό οι παραβρισκόμενοι είδαν κι άκουσαν τον Γεώργιο Παπαδόπουλο κι η κα Λεκατσά σχολίασε: «Ακούτε τώρα τον δικτάτορα με αυτό το ακατάληπτο παραλήρημα που τον έπιανε τρεις και λίγο κι έβγαινε στην ΥΕΝΕΔ».

Συνεχίζοντας η Μέλπω Λεκατσά ανέφερε: «Η συντονιστική επιτροπή του Πολυτεχνείου προειδοποιεί για την πιθανότητα βίαιης εισβολής. Είχαμε πληροφορίες πως θα κατέβουν τα τανκς από πάρα πολύ νωρίς, από τις 12:00 το μεσημέρι. Μας προτρέπει όσοι θέλουν να αποχωρήσουν, όμως κανείς δεν εγκαταλείπει τον πολιορκημένο χώρο. Απόλυτη οργάνωση. Αυ-

τοδιεύθυνση. Όλες οι επιτροπές στη θέση τους. Η περιφρούρηση, η σίτιση, η περιθάλψη, ο έρρανος, το τυπογραφείο. Καμιά κομματική δύναμη ΔΕΝ καθοδηγεί. Η μοναδική εξουσία είναι η φαντασία, η έξαψη, το πάθος, ο πυρετός της δράσης. Βιώνουμε στιγμές άμεσης δημοκρατίας. Όλοι σαν μια γροθιά ενάντια στο καθεστώς της ανελευθερίας, του φασισμού, με ένα κοινό όνειρο: να ζήσουμε σε μια ελεύθερη, ανθρωπίνη κοινωνία. Σ' αυτόν τον αγώνα κάθε μεσολαβητής καταργείται. Αυτό είναι και το σημαντικό μήνυμα του Πολυτεχνείου. Κι έτσι απλά μείναμε. Εκεί, όλοι, χωρίς καμιά σκέψη για υποχώρηση. Πρόγονοι των σημερινών πολιορκημένων φοιτητών, οι 300 του Λεωνίδα, οι Σουλιώτες, οι Μεσολογγίτες, οι αγωνιστές της Σμύρνης, οι αγωνιστές του '40. Έτσι, μακριά από τους ανυποψίαστους, καλοβουλευμένους, φοβισμένους, γράφτηκε μία σελίδα Ιστορίας. Εκείνη τη νύχτα όλοι μας ξεπεράσαμε τα φυσικά μας όρια για να αγγίξουμε έστω και μία στιγμή την αιωνιότητα. Όμως το φονικό συντελείται πέρα από μας και για μας. Το αίμα των αδικωμένων συντρόφων θα είναι η αρχή του τέλους για το καθεστώς των Συνταγματαρχών. Εκεί, στο Πολυτεχνείο, το βράδυ της Παρασκευής, ξημερώοντας Σάββατο, 02:30, υψώσαμε μαζί με την ελληνική σημαία και το άσπρο πουνκάμισο σαν ύστατη προσπάθεια να καθυστερήσουμε το φονικό. Χρειάστηκε ο θόρυβος που έκανε η πύλη, η πεσμένη σιδερένια πόρτα για να καταλάβουμε ότι εκείνο το βράδυ είχε γραφτεί μία σελίδα Ιστορίας που θα αποτελείωναν οι Κύπριοι αδελφοί μας για να μπορέσει στην Ελλάδα να έλθει ξανά η ελευθερία. Το ξημέρωμα μας βρήκε λιγότερους, αφού είχαμε νεκρούς. Μετρήσαμε γύρω στα 90 με 93 νεκρά σώματα».

Στη συνέχεια η κα Λεκατσά διηγήθηκε τις φοβικές εμπειρίες από τα μπουντρούμια της ΕΑΤ-ΕΣΑ κι ολοκλήρωσε την ομιλία της καταχειροκροτούμενη.